

Tema 6. Drepturile de proprietate intelectuală și fraudă academică

Unități de conținut:

1. Drepturi de proprietate intelectuală (DPI): concept și tipologie
2. Autoratul științific și ghost writting: oportunități și limite. Politica open-acces în societatea cunoașterii.
3. Frauda academică: de la intenție la faptă. Tipuri de fraudă academică: plagiatul, copierea, autoplagiatul, fabricarea datelor, falsul privind identitatea
4. Cadrul normativ-instituțional de protejare a DPI. Regulament antiplagiat al UTM
5. Acțiuni de prevenție și modalități de combatere a fraudei academice.

1. Drepturi de proprietate intelectuală (DPI): concept și tipologie

Drepturile de proprietate intelectuală (DPI) constituie un element fundamental al societății cunoașterii și al economiei bazate pe informație. Acestea oferă creatorilor și inovatorilor protecție legală asupra produselor muncii lor intelectuale, garantând dreptul exclusiv de a folosi, reproduce și valorifica economic aceste creații. Conceptul de DPI are la bază ideea că munca intelectuală este un bun ce trebuie protejat, la fel ca bunurile materiale, deoarece contribuie la progresul științific, tehnologic și cultural.

Definiția DPI. Drepturile de proprietate intelectuală reprezintă ansamblul drepturilor legale recunoscute persoanelor fizice sau juridice asupra creațiilor intelectuale. Ele conferă titularului dreptul de a controla modul de utilizare a creației sale, de a preveni folosirea neautorizată și de a beneficia de valoarea economică și reputațională a acesteia. Prin DPI, se urmărește recunoașterea meritelor autorului și stimularea creativității și inovării.

Tipologia DPI. DPI se clasifică în mai multe categorii principale:

1. **Drepturile de autor și drepturile conexe.** Acestea protejează operele literare, artistice, muzicale, științifice și programele informatice. Drepturile de autor includ:
 - **Drepturile morale** – recunosc identitatea autorului, dreptul de a fi menționat și dreptul de a se opune modificării lucrării care i-ar afecta reputația.
 - **Drepturile patrimoniale** – permit autorului să exploateze economic lucrarea, prin reproducere, distribuire, publicare sau adaptare. Exemple concrete includ cărți, articole științifice, lucrări de artă, programe software sau fotografii.
2. **Drepturile de proprietate industrială.** Protejează inovațiile tehnice și simbolurile distinctive ale afacerilor:
 - **Brevete pentru invenții** – oferă protecție pentru soluții tehnice inovative timp de aproximativ 20 de ani.
 - **Modele de utilitate** – protejează invențiile tehnice mai simple, cu durată mai scurtă.
 - **Desene și modele industriale** – protejează aspectul estetic al produselor.
 - **Mărci și denumiri comerciale** – protejează simbolurile, logo-urile și denumirile sub care se desfășoară activitatea economică.
3. **Drepturi sui generis.** Include protecția unor tipuri speciale de creații, cum ar fi: topografiile circuitelor integrate; varietățile de plante; baze de date.

Importanța DPI. DPI are un rol crucial în dezvoltarea economică, culturală și științifică:

- a) **Stimularea inovării** – prin protecția legală, creatorii sunt motivați să investească timp și resurse în cercetare și creație.
- b) **Recunoașterea meritelor** – DPI asigură autorilor recunoașterea contribuției lor, ceea ce este esențial pentru reputația academică și profesională.
- c) **Beneficiu economic** – creatorii valorifică economic operele lor, generând venituri și susținând dezvoltarea instituțiilor și afacerilor.
- d) **Protecție legală** – DPI oferă instrumente juridice împotriva utilizării neautorizate sau abuzive a creațiilor.

DPI în mediul academic. În cercetarea științifică și educație, DPI este vital pentru protecția articolelor, lucrărilor de diplomă, tezelor și software-ului educațional. Respectarea DPI previne conflictele, garantează credibilitatea publicațiilor și promovează un climat academic de integritate.

Provocări contemporane. În era digitală, DPI se confruntă cu provocări majore: distribuirea neautorizată a conținutului online, plagiatul, copierea software-ului sau reproducerea neautorizată a datelor. Protecția DPI necesită legislație clară, instrumente digitale de verificare și educație continuă pentru studenți și cercetători. Drepturile de proprietate intelectuală reprezintă pilonul dezvoltării cunoașterii și inovării, asigurând protecția legală, economică și reputațională a creatorilor. Respectarea acestora este esențială în mediul academic, fiind un factor cheie în promovarea integrității și credibilității cercetării.

2. Autoratul științific și ghostwriting: oportunități și limite. Politica open-access în societatea cunoașterii

Autoratul științific reprezintă conceptul central prin care se recunoaște contribuția intelectuală a unui cercetător la producerea de cunoștințe noi. În mediul academic, identificarea corectă a autorilor și delimitarea responsabilităților fiecăruia este esențială pentru integritatea și credibilitatea cercetării. În paralel, fenomenul de ghostwriting, adică implicarea unei persoane externe în redactarea unei lucrări fără a fi menționată ca autor, ridică probleme etice majore. De asemenea, politica open-access în societatea cunoașterii a transformat modul în care informația științifică este produsă, diseminată și valorificată.

Autoratul științific: concepte și reguli

Autoratul științific presupune recunoașterea contribuției substanțiale a unui cercetător la conceperea, realizarea și publicarea unei lucrări științifice. Conform normelor internaționale (de exemplu, Consiliul Internațional pentru Editori de Jurnale Științifice – ICMJE), criteriile de autorat includ:

1. **Contribuția la conceperea sau proiectarea studiului** – autorul trebuie să fi participat la dezvoltarea ipotezei, planului de cercetare sau la definirea obiectivelor.
2. **Participarea la colectarea sau analiza datelor** – implicarea directă în procesul empiric sau teoretic al studiului.
3. **Redactarea sau revizuirea critică a manuscrisului** – contribuția intelectuală la interpretarea și prezentarea rezultatelor.
4. **Aprobarea finală a lucrării** – fiecare autor trebuie să fie de acord cu versiunea finală trimisă spre publicare.
5. **Responsabilitatea pentru integritatea întregii lucrări** – fiecare autor răspunde pentru corectitudinea și autenticitatea rezultatelor.

Respectarea acestor criterii previne conflictele legate de atribuirea meritelor și asigură recunoașterea corectă a muncii fiecărui cercetător.

Ghostwriting și provocările etice

Ghostwriting-ul este practica prin care o persoană redactează parțial sau integral o lucrare științifică, fără a fi menționată ca autor. Aceasta apare în diverse contexte:

- a) **Industria farmaceutică** – redactarea articolelor pentru cercetători sau medici de către specialiști plătiți.
- b) **Mediul academic** – studenți sau cercetători angajează terți să scrie lucrări academice sau teze.

Riscurile ghostwriting-ului:

1. **Încălcarea integrității științifice** – lucrarea nu reflectă competențele reale ale autorului.
2. **Plagiat și fraudă academică** – textul include idei sau date fără citare corectă.

3. **Subminarea credibilității autorului și a instituției** – detectarea unei astfel de practici duce la sancțiuni academice și pierderea reputației.
4. **Conflicte de interese** – în special când ghostwriter-ul este angajat de o companie externă care influențează concluziile studiului.

Limite și excepții etice: În anumite situații, contribuțiile editoriale sau tehnice minore sunt recunoscute în secțiunea de mulțumiri, fără a fi considerate ghostwriting. Este esențial ca toate contribuțiile semnificative să fie transparente și recunoscute corespunzător.

Politica open-access și societatea cunoașterii

Open-access (OA) reprezintă practica de a oferi acces gratuit și fără restricții la publicațiile științifice. Aceasta promovează democratizarea cunoașterii, transparența și colaborarea internațională.

Forme de open-access:

1. **Gold OA** – articolele sunt publicate în jurnale care oferă acces gratuit imediat. Costurile de publicare sunt suportate de autori sau instituții.
2. **Green OA** – autorii depun manuscrisul într-un repository (arhivă instituțională) după publicarea într-un jurnal tradițional.
3. **Hybrid OA** – combinație între jurnale cu abonament și articole open-access plătite de autori.

Avantajele open-access:

- a) **Acces universal** – cercetarea devine disponibilă oricui, reducând barierele economice și geografice.
- b) **Creșterea vizibilității și impactului** – lucrările open-access sunt citite și citate mai frecvent.
- c) **Stimularea colaborării** – accesul deschis facilitează parteneriate internaționale și schimb de bune practici.
- d) **Transparență și responsabilitate** – publicul și comunitatea științifică verifică datele și metodele.

Provocări ale open-access:

- a) **Costurile de publicare** – fee-urile sunt prohibitive pentru cercetătorii din țări cu resurse limitate.
- b) **Risc de predatory journals** – jurnalele care cer taxe fără a asigura peer-review adecvat.
- c) **Protecția DPI** – trebuie menținută recunoașterea autorilor și prevenit plagiatul, chiar în acces liber.

Integrarea autoratului și open-access în practică

1. **Claritate în atribuirea autorilor** – instituțiile și jurnalele cer explicit lista autorilor și contribuțiile acestora.
2. **Declarații privind conflictul de interese** – autorii trebuie să dezvăluie orice influență financiară sau de altă natură asupra lucrării.
3. **Instrumente digitale de verificare** – soft-uri antiplagiat, registre de DOI (Digital Object Identifier) și arhive instituționale.
4. **Educație și formare** – cursuri de etică academică, workshop-uri privind publicarea și integritatea științifică.

Beneficiile respectării eticii în autorat și open-access

- a) Creșterea credibilității cercetării și reputației academice.
- b) Asigurarea unui mediu etic în care recunoașterea contribuțiilor este corectă.

- c) Stimularea colaborării și inovării prin acces deschis la cunoștințe.
- d) Prevenirea abaterilor academice, cum ar fi plagiatul, ghostwriting-ul și fraudă.

Autoratul științific și politica open-access reprezintă piloni esențiali ai integrității academice și al progresului științific. Recunoașterea corectă a contribuțiilor autorilor, prevenirea ghostwriting-ului și utilizarea responsabilă a open-access-ului asigură transparență, echitate și credibilitate în cercetare. Prin respectarea acestor principii, cercetătorii contribuie la dezvoltarea unei comunități științifice globale bazate pe încredere și colaborare, susținând în același timp valorile fundamentale ale proprietății intelectuale și eticii academice.

3. Frauda academică: de la intenție la faptă. Tipuri de fraudă academică: plagiatul, copierea, autoplgiatul, fabricarea datelor, falsul privind identitatea

Frauda academică reprezintă încălcarea deliberată a normelor și standardelor de etică în cercetarea științifică și în activitatea educațională, având ca scop obținerea unui avantaj nejustificat sau prezentarea rezultatelor ca fiind proprii fără respectarea regulilor. Aceasta afectează grav integritatea cercetării, reputația autorilor și credibilitatea instituțiilor academice. Frauda apare în diferite forme, de la plagiat și copiere, până la falsificarea datelor sau identității. Înțelegerea tipurilor de fraudă și a mecanismelor prin care acestea se produc este esențială pentru prevenirea și combaterea lor.

Definiția și natura fraudei academice

Frauda academică nu se limitează la actele evidente de încălcare a legii sau a regulilor universității; ea include și intențiile de a înșela prin omisiune sau prezentarea eronată a muncii altora ca fiind proprie. Caracteristicile principale sunt:

1. **Intenționalitatea** – acțiunile sunt deliberate, nu rezultate din ignoranță sau neglijență.
2. **Nerespectarea normelor etice și profesionale** – se încalcă standardele recunoscute în mediul academic.
3. **Obținerea unui avantaj nedrept** – fie că este vorba de note, recunoaștere profesională sau finanțare.
4. **Impact negativ asupra comunității academice** – diminuarea încrederii în rezultatele științifice și reputația instituțiilor.

Frauda academică este conceptualizată pe două niveluri: **individual**, când un student sau cercetător încalcă normele pentru propriul beneficiu; și **instituțional**, când lipsa mecanismelor de control permite perpetuarea practicilor neetice.

Tipuri de fraudă academică

1. Plagiatul

Plagiatul reprezintă preluarea integrală sau parțială a ideilor, textului, datelor sau imaginilor altor persoane fără citarea corespunzătoare a sursei. Aceasta sunt de diverse forme:

- a) **Plagiatul direct** – copierea textului sau a datelor fără modificări și fără citare.
- b) **Plagiatul mosaic** – combinarea ideilor sau frazelor din surse multiple fără a indica proveniența.
- c) **Parafrizarea necorespunzătoare** – modificarea superficială a textului altuia fără recunoașterea sursei.

Consecințe: pierderea credibilității, sancțiuni academice sau legale, retragerea publicațiilor.

2. Copierea

Aceasta apare frecvent în mediul educațional, când studenții reproduc răspunsuri, teme sau proiecte fără a-și contribui propria muncă. Copierea poate fi:

La examen – utilizarea materialelor interzise sau consultarea colegilor.

La teme și proiecte – preluarea integrală a lucrărilor altor studenți.

Copierea compromite evaluarea reală a competențelor și afectează echitatea în procesul educațional.

3. Autoplgiatul

Autoplagiatul apare atunci când autorul reutilizează propriile lucrări, date sau texte publicate anterior fără a menționa sursa. Deși pare mai puțin grav, el încalcă principiul originalității și al transparenței. Exemple: Publicarea aceleiași lucrări în mai multe jurnale fără notificarea editorilor; Folosirea unui capitol dintr-o teză anterioară într-un proiect nou fără citare.

4. **Fabricarea datelor**

Fabricarea constă în crearea fictivă de date, rezultate sau observații, care nu au fost obținute în mod real. Aceasta afectează grav credibilitatea cercetării și influențează decizii politice, medicale sau economice. Exemple: Invenția unor rezultate experimentale; Crearea unor grafice, tabele sau statistici inexistente.

5. **Falsul privind identitatea**

Această formă de fraudă implică prezentarea unei persoane ca fiind altcineva sau asumarea identității altui cercetător pentru a obține beneficii. Exemple: Trimiterea unei lucrări sub numele unui alt coleg; Folosirea unor conturi false pentru publicarea de articole sau obținerea de granturi.

De la intenție la faptă: mecanismul fraudei academice

Procesul fraudei academice este analizat în etape:

1. **Motivația** – dorința de a obține beneficii rapide, cum ar fi note mari, recunoaștere sau finanțare.
2. **Planificarea** – decizia conștientă de a încălca normele și de a găsi modalități de a evita detectarea.
3. **Executarea** – implementarea acțiunilor frauduloase (plagiat, copiere, falsificare).
4. **Justificarea** – raționalizarea acțiunii pentru a diminua sentimentul de vinovăție („toți fac la fel”).
5. **Posibilele consecințe** – descoperirea generează sancțiuni academice, pierderea credibilității și daune instituționale.

Impactul fraudei academice

Frauda academică afectează nu doar autorul, ci întreaga comunitate academică și societatea:

- a) **Pierdere de credibilitate** – lucrările plagiare sau fabricate slăbesc încrederea în cercetare.
- b) **Consecințe academice și legale** – retragerea articolelor, sancțiuni disciplinare, exmatriculare.
- c) **Impact asupra colaborării** – colegii și instituțiile sunt reticente în a colabora cu persoanele implicate.
- d) **Efecte pe termen lung** – reputația profesională este afectată, ceea ce limitează oportunitățile de carieră.

Prevenirea fraudei academice

Instituțiile academice și cercetătorii aplică multiple strategii de prevenție:

1. **Educație și conștientizare** – cursuri obligatorii de etică academică, workshop-uri privind plagiatul și autoplagiatul.
2. **Instrumente digitale** – soft-uri antiplagiat, baze de date și algoritmi de verificare a originalității.
3. **Politici instituționale clare** – regulamente care definesc rigorile privind autoratul, plagiatul și sancțiunile.
4. **Transparență în cercetare** – menționarea clară a contribuțiilor, surselor și colaboratorilor.
5. **Peer review și evaluare** – evaluarea lucrărilor de către colegi pentru a detecta incongruențele și datele fabricate.

Frauda academică reprezintă una dintre cele mai grave încălcări ale eticii în cercetare și în mediul universitar. Tipurile sale: plagiat, copiere, autoplagiat, fabricarea datelor și falsul privind

identitatea, afectează integritatea științifică și încrederea în comunitatea academică. Prevenirea și combaterea acestora necesită educație continuă, politici clare, instrumente tehnologice și responsabilitate individuală. Respectarea principiilor etice și aplicarea corectă a regulilor de proprietate intelectuală asigură dezvoltarea durabilă a cercetării și protejează reputația profesională a cercetătorilor și instituțiilor.

4. Cadrul normativ-instituțional de protejare a drepturilor de proprietate intelectuală (DPI). Regulament antiplagiat al UTM

Protecția drepturilor de proprietate intelectuală (DPI) în mediul academic este esențială pentru menținerea integrității cercetării, recunoașterea corectă a autorilor și prevenirea abaterilor etice. În cadrul universitar, normele legale și reglementările instituționale stabilesc reguli clare privind crearea, utilizarea și distribuirea lucrărilor științifice și a altor produse intelectuale. La Universitatea Tehnică a Moldovei (UTM), aceste norme sunt consolidate prin Regulamentul antiplagiat, care detaliază procedurile de prevenire, detectare și sancționare a plagiatului și a altor forme de încălcare a drepturilor de autor.

1. Cadrul normativ internațional și național

Protecția DPI nu se limitează la nivel instituțional; aceasta se sprijină pe legislația națională și pe reglementările internaționale, care stabilesc standarde pentru recunoașterea și protecția muncii intelectuale.

a) Legislația internațională: Convenția Universală privind Drepturile de Autor (1952) și Convenția de la Berna pentru Protecția Operelor Literare și Artistice (1886) garantează drepturile morale și patrimoniale ale autorilor; **Acordurile TRIPS** (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights) prevăd reguli pentru protecția proprietății intelectuale la nivel global, inclusiv drepturile legate de cercetare și publicații; Coduri de conduită și ghiduri, cum ar fi **Codul de Conduită European pentru Integritatea Cercetării și Carta Europeană a Cercetătorilor**, stabilesc principiile etice privind recunoașterea autoratului și responsabilitatea profesională.

b) Legislația națională (Republica Moldova): Legea privind Drepturile de Autor și Drepturile Conexe reglementează protecția operelor literare, științifice, artistice și software-ului, stabilind drepturile patrimoniale și morale ale creatorilor: **Legea privind Cercetarea Științifică și Inovarea** prevede cadrul legal pentru desfășurarea activităților de cercetare, protecția datelor, integritatea și responsabilitatea cercetătorilor; **Regulamentele interne ale universităților**, inclusiv cele de la UTM, stabilesc procedurile privind prevenirea plagiatului, evaluarea lucrărilor și sancțiunile pentru încălcări.

Acest cadru legal oferă baza pentru elaborarea regulilor instituționale care asigură respectarea DPI și a eticii academice.

2. Drepturile de proprietate intelectuală în mediul universitar

DPI în mediul academic includ drepturi morale și patrimoniale care protejează creația intelectuală a cercetătorilor și studenților:

a) Drepturile morale

- Dreptul la recunoaștere și autorat – fiecare lucrare trebuie să menționeze corect contribuțiile tuturor autorilor.
- Dreptul de a fi asociat cu opera proprie – autorul are dreptul să fie recunoscut ca creator, indiferent de cum și unde este utilizată lucrarea.
- Dreptul la integritatea operei – protecția împotriva modificărilor care ar denatura sensul, mesajul sau scopul lucrării.

b) Drepturile patrimoniale

- Dreptul de a autoriza reproducerea, distribuirea și publicarea lucrărilor.
- Dreptul de a beneficia financiar de rezultatele muncii intelectuale, cum ar fi publicațiile sau brevetele.

La nivel universitar, respectarea acestor drepturi se traduce prin proceduri de citare corectă, colaborări transparente și recunoașterea contribuțiilor fiecărui membru al echipei de cercetare.

3. Regulamentul antiplagiat al UTM

Regulamentul antiplagiat al UTM este un instrument instituțional care stabilește norme și proceduri pentru prevenirea, detectarea și sancționarea plagiatului și a altor încălcări ale integrității academice. Acesta este aplicabil pentru toate tipurile de lucrări academice, inclusiv teze, articole științifice, proiecte și lucrări de licență sau master.

a) Obiectivele regulamentului

1. Prevenirea plagiatului și a autoplagiului.
2. Promovarea unei culturi a integrității și onestității academice.
3. Asigurarea transparenței și echității în evaluarea lucrărilor.
4. Consolidarea responsabilității studenților și cadrelor didactice.

b) Proceduri de prevenție

1. **Educația și conștientizarea** – instruirii, seminarii și workshop-uri pentru studenți și cadre didactice privind standardele etice și citarea corectă a surselor.
2. **Politica de citare și referință** – toate lucrările trebuie să includă bibliografie corectă și citări corespunzătoare conform normelor internaționale (APA, Chicago, MLA etc.).
3. **Monitorizarea electronică** – utilizarea programelor specializate (ex. Turnitin, PlagScan) pentru verificarea originalității lucrărilor.

c) Proceduri de detectare și sancționare

1. **Detectarea** – lucrările sunt verificate prin soft antiplagiat, iar rezultatele sunt raportate comisiei academice.
2. **Evaluarea gradului de similitudine** – se analizează procentul de corespondență cu alte surse și natura textului copiat.
3. **Investigația instituțională** – comisia verifică dacă există intenție de fraudă, dacă s-au respectat drepturile de autor și dacă au fost indicate surse alternative.
4. **Sancțiunile** – avertisment, refacerea lucrării, reducerea notei sau chiar exmatricularea, în funcție de gravitatea abaterii.

Regulamentul subliniază importanța corectitudinii și a transparenței în întregul proces academic, astfel încât să fie protejate atât drepturile autorilor, cât și integritatea universității.

4. Rolul instituțional al universității în protejarea DPI

UTM are responsabilitatea de a asigura un cadru legal și etic pentru protecția drepturilor intelectuale și prevenirea fraudei academice:

- a) **Comisia de etică și integritate academică** – supraveghează respectarea regulilor, gestionează sesizările privind plagiatul și recomandă sancțiuni.
- b) **Biblioteca și centrele de suport** – oferă ghiduri de citare și instruire privind proprietatea intelectuală.
- c) **Cadrele didactice** – au rolul de a educa studenții în privința respectării drepturilor de autor și de a verifica originalitatea lucrărilor.
- d) **Studenții și cercetătorii** – sunt responsabili pentru respectarea normelor și pentru protejarea propriilor lucrări și ale colegilor.

Prin implementarea acestor mecanisme, UTM creează un mediu academic în care integritatea, respectul pentru autorat și responsabilitatea profesională sunt fundamentale.

5. Beneficiile cadrului normativ și regulamentului antiplagiat

- a) **Prevenirea plagiatului și a abaterilor etice** – instruirea și instrumentele digitale reduc riscul nerespectării regulilor.
- b) **Asigurarea transparenței și echității** – toate lucrările sunt evaluate obiectiv, pe baza criteriilor clare.

- c) **Creșterea calității cercetării** – respectarea normelor de citare și integritate sporește credibilitatea și originalitatea rezultatelor științifice.
- d) **Protecția drepturilor autorilor** – fiecare contribuție este recunoscută și protejată împotriva preluării neautorizate.
- e) **Consolidarea reputației instituției** – universitatea este percepută ca un mediu academic serios, respectând standardele internaționale.

Cadrul normativ și instituțional de protejare a drepturilor de proprietate intelectuală, completat de Regulamentul antiplagiat al UTM, reprezintă fundamentul pentru menținerea integrității academice și a eticii în cercetare. Acesta nu doar că protejează autorii și contribuțiile lor, dar și asigură credibilitatea și calitatea procesului educațional și de cercetare. Prin aplicarea constantă a acestor reguli, instituțiile academice contribuie la formarea unei culturi a responsabilității, respectului pentru munca intelectuală și profesionalismului, prevenind fraudele și consolidând recunoașterea internațională a rezultatelor științifice.

5. Acțiuni de prevenție și modalități de combatere a fraudei academice

Frauda academică reprezintă o problemă majoră în mediul universitar, afectând calitatea învățământului, credibilitatea cercetării și reputația instituțiilor. Aceasta include plagiatul, copierea, autoplagiul, fabricarea de date și falsul privind identitatea, toate având consecințe serioase pentru studenți, cadre didactice și comunitatea academică. Pentru a preveni aceste practici, universitățile, inclusiv Universitatea Tehnică a Moldovei (UTM), implementează un set complex de acțiuni preventive și mecanisme de combatere a abaterilor, care vizează atât educația, cât și supravegherea și sancționarea efectivă a încălcărilor.

1. Educația și conștientizarea privind integritatea academică

Prevenția fraudei academice începe prin instruirea constantă a studenților și cadrelor didactice:

a) Cursuri și seminarii de etică și integritate

Universitățile organizează cursuri obligatorii pentru studenți privind:

- Conceptul de proprietate intelectuală și importanța respectării drepturilor de autor.
- Tipurile de fraudă academică (plagiat, autoplagiul, falsificare de date etc.) și consecințele acestora.
- Standardele etice în cercetare și în procesul de evaluare academică.

Aceste cursuri oferă studenților instrumentele necesare pentru a evita încălcarea normelor și promovează responsabilitatea personală.

b) Ghiduri și materiale informative

UTM și alte universități publică manuale, broșuri și ghiduri online privind:

- Corecta citare a surselor și utilizarea bibliografiei.
- Recunoașterea contribuțiilor colegilor și colaborarea echitabilă.
- Procedurile instituționale pentru raportarea neregulilor.

c) Promovarea culturii integrității

Educația continuă contribuie la crearea unei culturi academice bazate pe onestitate, respect pentru munca intelectuală și responsabilitate socială. Studenții și cercetătorii care înțeleg valoarea integrității academice sunt mai puțin predispuși să recurgă la practici frauduloase.

2. Instrumente tehnologice și proceduri de detectare

Tehnologia modernă joacă un rol esențial în prevenirea și identificarea fraudei academice.

a) Programe de verificare a originalității lucrărilor. Software-uri precum **Turnitin**, **PlagScan** sau **Unicheck** permit verificarea textelor pentru identificarea similitudinilor cu surse existente. Aceste instrumente detectează plagiatul direct, paraphrasing-ul necorespunzător și autoplagiul, oferind rapoarte detaliate.

b) Baze de date academice. Lucrările sunt comparate cu baze de date internaționale și locale pentru a asigura verificarea exhaustivă a originalității. Acest proces garantează că munca academică respectă standardele internaționale de integritate.

c) Proceduri instituționale. Regulamentele antiplagiat prevăd evaluarea lucrărilor înainte de predare, analiza raportului de similitudine și luarea măsurilor corespunzătoare în caz de încălcare. Există proceduri clare pentru contestații și evaluarea obiectivă a situațiilor ambigue.

3. Politica de sancțiuni și responsabilizare

Un element central al prevenirii fraudei academice este sistemul de sancțiuni, care funcționează ca factor disuasiv:

a) Tipuri de sancțiuni

1. **Avertisment scris** – aplicat pentru încălcări minore, cu scop educativ.
2. **Reducerea notei sau refacerea lucrării** – aplicată atunci când există dovezi clare de plagiat sau copiere.
3. **Sancțiuni disciplinare** – excluderea temporară sau exmatricularea, pentru abateri grave sau repetate.
4. **Retragerea publicațiilor** – în cazul plagiatului în articole științifice sau lucrări publicate.

b) Responsabilizarea cadrelor didactice. Profesorii sunt obligați să monitorizeze activitatea studenților, să ofere ghidare corectă privind citarea surselor și să raporteze orice suspiciune de fraudă.

c) Implicarea instituțională. Comisia de etică și integritate academică coordonează procedurile, analizează rapoartele și aplică sancțiunile conform regulamentului.

4. Strategii de prevenție la nivel organizațional

Universitățile implementează strategii structurale și procedurale pentru reducerea riscului de fraudă:

a) Claritatea regulilor și comunicarea lor. Regulamentele privind citarea, colaborarea și evaluarea lucrărilor sunt comunicate tuturor studenților. Este clar stabilit ce constituie plagiat, autoplăgiat, falsificare și alte practici neetice.

b) Evaluarea transparentă și echitabilă. Lucrările sunt evaluate pe baza unor criterii obiective, iar procesul de notare este documentat. Recenzarea colegială (peer review) în cercetarea academică asigură verificarea independentă a rezultatelor.

c) Promovarea colaborării corecte. În proiectele de grup, responsabilitățile sunt clar definite și fiecare membru își asumă autoratul propriilor contribuții. Se încurajează comunicarea deschisă pentru a preveni conflictele de interese și atribuirea necorespunzătoare a meritelor.

5. Rolul politicii open-access în prevenția fraudei

Politica open-access contribuie indirect la reducerea fraudei academice: accesul liber la publicații permite verificarea surselor, compararea datelor și prevenirea plagiatului; colaborarea internațională deschisă crește transparența cercetării și responsabilitatea cercetătorilor; reproducerea studiilor și evaluarea critică de către comunitatea științifică ajută la identificarea eventualelor falsuri sau fabricări de date.

6. Educație continuă și formare profesională

Pentru a preveni fraudă academică, este esențial să se investească în formarea continuă a studenților și cadrelor didactice: a) Workshop-uri și seminarii (e organizează sesiuni practice privind citarea corectă, elaborarea referințelor și evitarea autoplăgiatului); b) Mentorat și ghidare academică (adrele didactice și cercetătorii experimentați oferă suport pentru dezvoltarea abilităților de cercetare și etică profesională); conștientizarea consecințelor (studenții sunt informați despre impactul negativ al fraudei asupra carierei, reputației și credibilității academice).

7. Beneficiile implementării măsurilor de prevenție și combatere

Implementarea strategiilor și regulilor de prevenție și combatere a fraudei academice generează multiple avantaje:

1. **Creșterea integrității academice** – studenții și cercetătorii respectă normele etice și drepturile de autor.
2. **Îmbunătățirea calității cercetării** – lucrările originale și corect documentate cresc credibilitatea instituției.
3. **Protecția reputației universității** – UTM este percepută ca un mediu academic serios și corect.
4. **Reducerea conflictelor și a disputelor** – claritatea regulilor și responsabilizarea contribuie la prevenirea tensiunilor în echipele de proiect.
5. **Formarea unei culturi a responsabilității** – studenții învață importanța onestității, transparenței și respectului pentru munca intelectuală.

Acțiunile de prevenție și modalitățile de combatere a fraudei academice reprezintă pilonii esențiali ai unei universități moderne. Prin educație, tehnologii de verificare, politici clare și sancțiuni proporționale, UTM promovează un mediu academic în care integritatea, responsabilitatea și respectul pentru proprietatea intelectuală sunt fundamentale. Acest cadru nu doar că previne abaterile etice, dar și consolidează recunoașterea internațională a universității și dezvoltarea profesională a studenților și cercetătorilor. Prevenția fraudei academice devine astfel un element central pentru formarea unei comunități științifice credibile, etice și performante.